sten van de Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin (II) voor het jaar 1999 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (26501);

- **Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van de Nationale Schuld (IXA) voor het jaar 1999 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (26502);**
- **Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het ministerie van Financiën (IXB) voor het jaar 1999 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (26503);**
- **Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het gemeentefonds voor het jaar 1999 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (26504);**
- **Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het provinciefonds voor het jaar 1999 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (26505);**
- **Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het ministerie van Algemene Zaken (III) voor het jaar 1999 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (26506);**
- **Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het ministerie van Defensie (X) voor het jaar 1999 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (26508);**
- **Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van Koninkrijksrelaties (IV) voor het jaar 1999 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (26511);**
- **Wijziging van artikel 1a van de Wet op de economische delicten (herstel kennelijke fout) (26514);**
- **Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (XVI) voor het jaar 1999 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (26515);**
- **Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (XV) voor het jaar 1999 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (26529);**
- **Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Spaarfonds AOW voor het jaar 1999 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (26530);**
- **Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Fonds economische structuurversterking voor het jaar 1999 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota)(26539);**
- **Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (VIII) voor het jaar 1999 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (26557).**

Deze wetsvoorstellen worden zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Samenvoeging van de gemeenten Bergen, Egmond en Schoorl (26364).**

De beraadslaging wordt geopend.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Dölle, die zijn maidenspeech uitspreekt.

□

De heer **Dölle** (CDA): Mijnheer de voorzitter! Drie oude en eerbiedwaardige instellingen van openbaar bestuur, de gemeenten Bergen, Egmond en Schoorl worden in dit wetsvoorstel samengevoegd tot een nieuwe kustgemeente die, in ieder geval voorlopig, de naam Bergen draagt. Het is bekent dat het CDA kritisch en soms argwanend staat tegenover een voortdurende schaalvergroting in het lokale bestuur. Overigens niet alleen daar. Burgers en hun organisaties en plaatselijke gemeenschappen zijn gebaat bij een zo zichtbaar en nabij mogelijk gemeentebestuur. Voor christen-democraten is de gemeente niet hetzelfde als de gemeenschap, maar zijn deze beide wel op bijzondere wijze op elkaar betrokken. Ze hebben een geschiedenis met elkaar. Mensen komen bij voortduring in het geweer wanneer men aan hun gemeenten komt: van Brederwiede tot Rosmalen, van Drenthe tot Twente, van Amsterdam tot Rotterdam. Burgers die opkomen vóór een overheid: het blijft een zeldzaam tafereel.

Wij begrijpen heel goed dat in een gedecentraliseerde eenheidsstaat zoals de onze en gelet op minimumstandaarden voor behoorlijk openbaar bestuur, de schaal niet heilig kan worden verklaard. Maar anderzijds is schaal geen waardevrije grootheid. Het moet geen pure afgeleide worden van bestuurskundige analyses of speculaties en al helemaal geen speelbal van allerlei strategische gevechten die hogere overheden of bureaucratieën of zelfs andere gemeenten met elkaar voeren. In een tijd dat de nationale staat steeds meer veren moet laten aan een ondanks alles steeds verder integrerend Europa, in een tijd waarin de roep om gemeenschapszin, sociale cohesie en civil society aanzwelt als een bolwerk tegen een uit elkaar vallende maatschappij, in een tijd ook waarin vormen van kleinschalige en flexibele overheidsinterventies de toekomst lijken te hebben, moet men dubbel voorzichtig zijn lokale, politieke domeinen steeds grootschaliger te maken. Slechts bij substantiële knelpunten moet schaalvergroting worden overwogen.

Natuurlijk maakt het groot verschil wanneer gemeenten uit zichzelf samenvoeging voorstellen, maar hoe vrijwillig is vrijwillig? Vaak, zeker ook bij de geboorte van de nieuwe gemeente Bergen, helpen andere overheden nogal eens een handje mee. Alkmaar wil niet met te veel kleintjes om de regionale tafel zitten. Noord-Holland legt mede daarom een zware hypotheek op het begin van het besluitvormingstraject. Op de achtergrond werpt het kabinetsbeleid ten aanzien van de gemeentelijke herindeling zijn schaduw over de betrokken gemeenten. Inmiddels dient vastgesteld te worden dat het samenvoegingstraject praktisch moeilijk valt af te breken. Gaandeweg is het bestuurlijk draagvlak, zij het niet zonder tumult in Bergen, steviger geworden. Het CDA zal overigens niet geheel zonder reserve, zoals duidelijk mag zijn, instemmen met dit wetsvoorstel. Wij zullen komende samenvoegingen, ook al heten ze vrijwillig, niet op voorhand voor zoete koek slikken. Wij behouden ons per situatie een eigen oordeel voor.

Het Europees Handvest inzake lokale autonomie dat bij ons sinds

1990 geldt, schrijft in artikel 5 voor dat bij wijziging van gemeentegrenzen de plaatselijke gemeenschappen moeten worden geraadpleegd, ''zo mogelijk door middel van een referendum waar dit wettelijk is toegestaan'' (statutory provisions in het Verklarend rapport). In de memorie van antwoord wijst de regering erop dat volgens het Verklarend rapport raadpleging direct of indirect (via de raad) kan gebeuren. In datzelfde Verklarend rapport wordt er echter op gewezen dat ten tijde van de verdragsluiting sommige landen wel en andere (zoals Nederland) geen wettelijk geregeld referendum kenden. Nu Nederland echter onverhoopt lijkt over te stappen van die laatste groep naar de eerste categorie lijken de kaarten anders te liggen. Wij kunnen toch moeilijk aannemen dat de uitdrukking ''zo mogelijk door een referendum waar dit wettelijk is toegestaan'' een lege frase is, een volstrekt overbodige herinnering voor landen die een referendum hebben. Wij zijn het eens met de regering dat een referendum niet beslissend is. Het is ook niet dwingend voorgeschreven. Het verdrag lijkt op z'n minst en normatieve voorkeur uit te spreken voor dat instrument. Wij horen daarover graag de mening van de regering.

Tot slot artikel 6 van het wetsvoorstel. De raad van de nieuwe gemeente Bergen zal vrijwel zeker vijf jaren en vier maanden ''zitten''. De bewoordingen van artikel 6, lid 3, maken het echter theoretisch mogelijk dat de indeling (eveneens in afwijking van de ARHI) vrijwel twee jaren voor lokale verkiezingen plaatsvindt waaraan het artikel het gevolg verbindt dat de raad dan zes jaren minus één dag zou zitten. Kennelijk wordt een termijn van bijna zes jaar in bijzondere omstandigheden voor mogelijk gehouden.

Heeft het regeringsvoornemen zoals dat dit weekend tot ons kwam – waarbij al dan niet wordt geanticipeerd op de commissie-Elzinga; gemeenteraadsverkiezingen in 2003 – nog betekenis voor de gemeente Bergen of in het algemeen heringedeelde gemeenten?

De **voorzitter**: Ik wens de heer Dölle geluk met zijn maidenspeech.

Bij de samenstelling van de nieuwe Eerste Kamer is het mij opgevallen dat de universiteit ruimschoots is vertegenwoordigd, niet alleen in de vorm van studenten zoals vorige week bleek, maar vooral in de vorm van hoogleraren. Dat laatste komt het karakter van deze Kamer als Kamer van reflectie ten goede.

De heer Dölle heeft zijn spoor ruimschoots in zijn partij getrokken. Dat blijkt uit de principiële stellingname die hij zo-even duidelijk naar voren heeft gebracht. Het viel mij ook op dat de publicaties van zijn hand bestaan uit zijn dissertatie over ongeschreven staatsrecht. Mag ik mij zonder enige politieke bedoeling de opmerking veroorloven dat het referendum daartoe tot nog toe behoort.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

□

Mevrouw **Schoondergang-Horikx** (GroenLinks): Voorzitter! Mijn bijdrage is kort, want het gaat om een vrijwillige samenvoeging. Overigens moet die vrijwilligheid wel met een korreltje zout genomen worden. Er is immers een landelijk beleid dat streeft naar robuuste gemeenten, maar gemeenten houden liever het roer in eigen hand dan dat zij de kans lopen om een samenvoeging dwingend opgelegd te krijgen.

Dit alles laat onverlet dat deze gemeenten zelf het initiatief hebben genomen en meer voordelen in een samenvoeging zien dan nadelen. Een winstpunt is, ook naar de mening van GroenLinks, de versterking van het profiel als kustgemeente.

Over één aspect van herindeling heeft mijn fractie nog geen duidelijkheid: de verantwoordelijkheid van de wetgever voor veranderingen in het voorzieningenniveau van inwoners door herindeling. De minister legt in zijn algemeenheid de verantwoordelijkheid voor het voorzieningenniveau bij de gemeente en dat lijkt mij juist. Maar hoe zit het na ingrijpen van de landelijke overheid via een herindelingswetsvoorstel?

GroenLinks had in het voorlopig verslag gesteld dat de wetgever medeverantwoordelijk is geworden voor het voorzieningenniveau voor inwoners van een heringedeelde gemeente, omdat via een wetsvoorstel nieuwe gemeentegrenzen worden vastgelegd. De minister is op die stelling in zijn antwoord niet ingegaan. Ik zou het dan ook op prijs stellen als hij dat vandaag in dit debat alsnog doet.

GroenLinks beoordeelt herindelingen onder andere aan de hand van de vraag of door een herindeling inwoners achteruit gaan in hun voorzieningen. Door het ontbreken van rechtstreeks openbaar vervoer tussen Bergen en Egmond en door het vestigen van het bestuurscentrum in Bergen, krijgen inwoners van Egmond die aangewezen zijn op openbaar vervoer te maken met een verslechtering. Hierover heb ik de volgende twee vragen aan de minister. Hoe kan deze achteruitgang worden voorkomen? Wie kan daarvoor verantwoordelijk worden gesteld?

Tot slot het volgende. De minister heeft in de memorie van antwoord bevestigd dat, mocht er in het najaar besloten worden tot een verhoging van de gewenningsbijdrage, deze ook van toepassing is op de vandaag behandelde herindelingsvoorstellen. Ook hierover heb ik twee vragen aan de minister. Welke herindelingsvoorstellen zullen onder die regeling vallen? Hoever gaat een eventuele terugwerkende kracht?

□

Minister **Peper**: Mijnheer de voorzitter! Ook ik feliciteer de heer Dölle met zijn maidenspeech. Zijn bijdrage vroeg eigenlijk niet zozeer om een echt antwoord; die gaf eerder een indicatie van de denktrant van het CDA. Die is mij overigens bekend en die bevat elementen die een zekere aantrekkelijkheid hebben omdat zij in zichzelf zo waar zijn. Ik denk evenwel dat wij elkaar over dit dossier meer zullen ontmoeten, gelet op de belangstelling daarvoor.

Er zijn twee concrete vragen gesteld, waarvan er een betrekking had op artikel 5 van het verdrag inzake lokale autonomie. Het debat daarover is bekend: Nederland kent nog steeds geen referendum. Dat moet inmiddels in dit huis bekend zijn. Het moet ook bekend zijn dat ik dit jammer vind. Wij houden ons vast aan het feit dat in dat artikel staat dat het gaat om een vertegenwoordiging van de plaatselijke gemeenschap. Ik meen dat de gemeenteraad in dat opzicht het orgaan is dat die kwalificatie verdient.

Op de vraag van de geachte afgevaardigde of dit alles niet